

Restaureringsrapport

Orglet er ifølge Den danske Orgelregistrant bygget omkring 1840-41 af den Københavnske orgelbygger Frederik Hoffmann Ramus, har tilhørt Det kongelige Teater og har senere stået i Stilling kirke, Århus amt. Herefter ejedes instrumentet i en årrække af Th. Frobenius & Co., der istandsatte det og bl.a. anvendte det som låneorgel i forskellige kirker. 1967 kom det efter arkitekt Rolf Graaes ønske til Vodder kirke. Vodder menighedsråd har i 2005 ved gave overdraget det historiske orgel til Grarup menighedsråd. I 2006 er det restaureret/rekonstrueret og genopstillet i Grarup kirke af orgelbygger Olav Haugland med domorganist Svend Prip som projektets konsulent. Malerarbejdet er udført af Kgl. Hofleverandør H. Carstensens efterfølger, malermester John Jensen med malerkonservator Jens Johansen, Odense, som konsulent.

Orgelhus

Orgelhuset er udført i fyrretræ og var stærkt angrebet af borebiller; ved en tidligere istandsættelse af orglet var disse angrebne steder repareret med spartelmasse. Ved restaureringen i 2006 er ormeangrebne partier bortfræsset og ilimet fyrretræslister eller fyrretræspropper. Orgelhusets over- og underdel er malet indvendig med henholdsvis rød og grå linoljemaling. På bagsiden af orgelhusets underdel er fremstillet en ny ramme i fyrretræ som kopi af den oprindelige samt en ny fyldingslem i fyrretræ. To nye fyldingslemme i fyrretræ er fremstillet til orgelhusets overdel. Udvendige vridere af fyrretræ til alle fyldingslemme. Med forbillede i Ramusorglet i Lundforlund kirke, er der fremstillet en ny nodetavle i fyrretræ. Da denne nodetavle i højden ikke kan indeholde den nye koralbog, er der fremstillet en ekstra nodetavle der med et beslag kan monteres uden på orgelhuset.

Klaviatur

Klaviaturet, hvis oktavmål er 158 mm, er ved restaureringen foretaget af Frobenius i 1967 udført som en delvis kopi af det oprindelige Ramus klaviatur med bakker og tangenter. Bakkerne i rosentræ er ved restaureringen i 2006 kosmetisk istandsat og efterbehandlet med olie. Undertangenternes forreste belægning er reduceret i længden til 43 mm med forbillede i tangenterne i Lundforlundorglet. Elfenbensbelæggningerne er rettet af på slibepapir og håndpoleret i wienerkalk med sprit. Nye celluloselakerede plader i ahorn pålimet undertangenterne gavle. Overtangenterne i oljebehandlet ibenholt er nyfremstillet med forbillede i Lundforlundorglets overtangenter med de karakteristiske frontrundinger. Nye 2,2 mm messinggevindtråde med reguleringsmøtrikker i læder for træk til velleramme fremstillet. Sort anslagsfilt under forreste del af tangenterne monteret som et gennemgående stykke med udstansede huller svarende til forreste styrestifter. Nye filtskiver i bageste del af tangenterne. Samtlige garneringer gennemgået med rival. En 20 mm bred blyliste af 3 lag bly med mellemlag af skind er indpakket i brun filt og lagt over tangenterne i spillebordets bredde, 658 mm. Ventilfjedrene er reguleret så tangentrykket er 150 gram.

Velleramme

Adskilt og efterlimet. Reparation og udskiftning af defekte dupper og vellearme. Foringer i dupper gennemgået med rival. Monteret med nye akselstifter og blå filtringe. Nye 1,9 mm messingtråde tildannet som trækstænger mellem velleramme og spillebordets tangenter samt mellem velleramme og ventiltråd.

Registermekanik

Registermekanikken adskilt og istandsat i bevægelige led. Ved afdækning af registertavlerne farvelag fremkom et påmalet "Vacant" nederst på den venstre tavle. I registertavlen fandtes et tilproppet firkantet registertrækhul. For symmetriens skyld er der kopieret og monteret et registertræk i hånddrejet egetræ, sortmalet og lakeret.

Vindlade

Adskilt og rettet af på begge fundamentsider. Kanceller fyldt ud med varm harpikslim. Lammenappa pålimet underfundament- og ventilfundamentsiden. Ventiler i egetræ afrettet på ruhbank og pålimet to lag lammeskind på anslagsfladen. Nye skindgarneringer i øjer. Nye fjedre i fosforbronce tildannet med forbillede i de originale. 2,0 mm Liegelind pålimet fundamentspladen i sløjfegange. Huller efterbrændt med konisk brændjern og grafitteret. Messingstyr erstattet af nye for- og bagstifter i forsølvet messing. Træsløjfer rettet af og grafitteret. Nye over- og understokke i egetræ efter mål fra andre Ramusorgler; understokkene som direkte kopi af de eksisterende. Nye pibestøtter og pibebrædder i egetræ. Træskruer og møtrikker drejet i ege- og Jatobatræ. To nye vindladespunse i massiv egetræ pålimet to lag fåreskind. Nye ventiltræktråde i 1,9 mm messing.

Bælg- og kanal anlæg

Ny falte- og magasinbælg i fyrretræ fremstillet som kopi af bælgens i Lundforlund. Faltebælgen er udstyret med fodbetjent pumpegang på højre side af orgelhusets sokkel og endvidere tilsluttet en elektrisk orgelblæser indbygget i en lydisolert kasse af massivt fyrretræ. Motorkassen er foret med støjdæmpende filt og brand- og lydhæmmende Rockfonplader. For regulering af lufttilførslen fra den elektriske orgelblæser, er indbygget et rullegardin ligesom en rygslagsventil automatisk adskiller de to luftgivende systemer.

Piber

Ved et sammentræf af heldige omstændigheder, er tre registre bygget af Ramus fundet og genbrugt i Teaterorglet; stemmerne, Salliciolet 8', Gedakt 8' og Flöte 4', stammer fra orglet i Jordløse kirke og har været udgangspunkt for bestemmelsen af orglets disposition og klang. Manglende fællesbaspiber i Salliciolet 8' og Gedakt 8' er rekonstrueret som træpiber udført i fyrretræ med forbillede i Fuglse kirkes tidligere Ramusorgel som i dag befinder sig i Sct. Mortens kirke i Næstved. Manglende tinpiber i Salliciolet 8', c-f, er fremstillet af pibemager Viggo Nielsen, Bolderslev. Sallicioletens diskantpiber påloddet nye kasseskæg; generel reparation af

stemmeslidser og skæg i Salliciolet 8', Gedakt 8' og Flöte 4' foretaget på mit værksted. De dækkede stemmers hætter er istandsat ved lodning og pålimet kalveskind som pakning. To nye stemmer, Quinte 2 2/3' og Octav 2' fremstillet hos Stinkens i Holland efter mensurer beregnet efter de tre originale Ramusstemmer. Ligeledes er der foretaget grundige opmålinger af gamle Ramuspiber for at opnå den korrekte tinprocent, 28%, og godstykkelser i de rekonstruerede piber.

Pibernes mensurer

alle mål i mm, indvendig diameter

	C	c	c'	c''	c'''
Gedact 8'	65x88	52,5	32,8	20,0	12,7
Salliciolet 8'	65x88	58,0	31,2	18,4	*
Flöte 4'	52,5	32,8	19,7	12,4	*
Quinte 2 2/3'	51,0	30,0	18,0	11,0	6,5
Principal 2'	40,0	24,0	14,0	8,0	5,0

* mangler

Intonation og stemning

Piberne er intoneret og stemt ved et tryk på 75 mm vandtryksøjle i den ligesvævende temperering i 442 Hz ved 20* Celsius.

Ændring i udførte arbejder ifølge tilbud af 25 april 2005

- A ikke 4, men 3 nye fyldingslemme
- C skind på vindladefundament ikke bevaret
- C graffiteret Liegelind pålimet vindladefundament i stedet for skind
- C originale understøkke erstattet af nye i egetræ
- C ikke pap- men filtringe af Liegelind
- C pibebrædder ikke i rødmalet fyrretræ, men egetræ
- D stifter i spillebord ikke poleret, men udskiftet
- F bælganlæg ikke rødmalet
- G 2 2/3' og 2', ikke kopi af Lundforlund, men Nørre Vedby
- G træpiber malet med rød linjeoliefernis

Udførte arbejder udover tilbud uden beregning

- A ny bagramme i orgelhusets underdel
- C hånddrejet registertræk i venstre registertavle
- C hånddrejede træsruer og møtrikker til stokke og vindladespunse
- A orgelhus malet indvendig med grå og rød linoliemaling

Leverede arbejder udover tilbud med beregning

- A En brugt orgelbænk
- A Et nodestativ iflg. aftale

Orgelbyggerhuset
28 august 2006

Olav Haugland